

Książka zgodna
z wymogami
certyfikacji
języka polskiego

poziomy
średni

B2

zaawansowany

C1

PODRĘCZNIK DO NAUKI JĘZYKA POLSKIEGO

ćwiczenia gramatyczno-semantyczne

Józef Pyzik

Iść czy jechać?

Iść czy jechać?

**ĆWICZENIA
GRAMATYCZNO-SEMANTYCZNE**

JĘZYK POLSKI DLA CUDZOZIEMCÓW

**SERIA POD REDAKCJĄ
WŁADYSŁAWA MIODUNKI**

**KATEDRA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO
UNIwersytetu Jagiellońskiego**

poziomy
średni

B2

zaawansowany

C1

Józef Pyzik

Iść czy jechać?

**ćwiczenia gramatyczno-semantyczne
z czasownikami ruchu**

© Copyright by Józef Pyzik and Towarzystwo Autorów i Wydawców
Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2011

ISBN 97883-242-1929-2
TAiWPN UNIVERSITAS

Recenzent
Wacław Cockiewicz

Tłumaczenie
Marek Wójcikiewicz

Weryfikacja
Andrzej Kurtyka

Redakcja
Wanda Lohman

Projekt okładki i stron tytułowych
Ewa Gray

Spis treści

Contents

Wstęp	9
Introduction	
SPECYFIKA CZASOWNIKÓW RUCHU	11
THE SPECIFIC CHARACTER OF THE VERBS OF MOTION	
Problemy opozycji: aspekt – ruch ukierunkowany / nieukierunkowany i semantyka czasowników: iść, chodzić – pójść	16
Problems of the opposition between aspect and directional / non-directional movement. Semantics of the verbs iść, chodzić – pójść	
Odmiana czasowników: iść, chodzić; jechać, jeździć	18
Inflection of the verbs iść, chodzić; jechać, jeździć	
Ćwiczenia wdrażające	19
Drilling exercises	
Konotacja i frazeologia czasowników: iść, chodzić – pójść	26
Connotation and phraseology of the verbs iść, chodzić – pójść	
Semantyka czasowników: jechać, jeździć – pojechać	28
Semantics of the verbs jechać, jeździć – pojechać	
Ćwiczenia wdrażające	29
Drilling exercises	
PRZYIMKI ŁĄCZĄCE SIĘ Z CZASOWNIKAMI RUCHU	31
PREPOSITIONS WITH THE VERBS OF MOTION	
Czasowniki ruchu z przyimkami: do, w, u	31
Verbs of motion with the prepositions do, w, u	
Czasowniki ruchu z przyimkami: do, w, u, z, od	34
Verbs of motion with the prepositions do, w, u, z, od	
Ogólne zasady użycia przyimka na z czasownikami ruchu	41
General rules of using the preposition na with the verbs of motion	
Czasowniki ruchu z przyimkiem: na	44
Verbs of motion with the preposition na	
Czasowniki ruchu z przyimkami: do, w, na, z	45
Verbs of motion with the prepositions do, w, na, z	

Czasowniki ruchu z przyimkami: po, na _____	47
Verbs of motion with the prepositions po, na	
Czasowniki ruchu z różnymi przyimkami określającymi kierunek, obecność, cel i uczestnictwo _____	50
Verbs of motion with various prepositions denoting direction, presence, aim and participation	
Czasowniki z przyimkami określającymi ruch w kierunku miejsca, gdzie znajduje się woda: nad, na, po, znad, z _____	57
Verbs with the prepositions denoting movement towards open water: nad, na, po, znad, z	
Czasowniki z przyimkami określającymi ruch w kierunku miejsca, gdzie znajdują się góry: w, na, z _____	60
Verbs with the prepositions denoting movement toward the mountains: w, na, z	
Ćwiczenia sprawdzające _____	65
Review exercises	
Tabela zbiorcza użycia przyimków z czasownikami ruchu _____	72
Summary chart – prepositions with the verbs of motion	
Odmiana czasowników iść // chodzić w połączeniu z czasownikami nieść // nosić i jechać // jeździć w połączeniu z wieźć // wozić _____	74
Inflection of the verbs of motion iść // chodzić in combination with the verbs nieść // nosić and the verbs jechać // jeździć in combination with the verbs wieźć // wozić	
Ćwiczenia sprawdzające _____	76
Review exercises	
Odmiana czasowników przyjść // przychodzić; przyjechać // przyjeżdżać w połączeniu z czasownikami przynieść // przynosić i przywieźć // przywozić _____	80
Inflection of the verbs of motion przyjść // przychodzić; przyjechać // przyjeżdżać in combination with the verbs przynieść // przynosić and przywieźć // przywozić	
Ćwiczenia sprawdzające _____	82
Review exercises	
Uwagi dotyczące łączliwości składniowej bezprzedrostkowych i przedrostkowych czasowników ruchu _____	88
Comments on the syntactic valence of the prefixed and non-prefixed verbs of motion	
Wzór odmiany czasowników z przedrostkami _____	90
Inflection paradigm of the prefixed verbs	

Ćwiczenia sprawdzające	94
Review exercises	
FUNKCJE SEMANTYCZNE PRZEDROSTKÓW ŁĄCZĄCYCH SIĘ Z CZASOWNIKAMI RUCHU	97
SEMANTIC FUNCTIONS OF THE PREFIXES WHICH COMBINE WITH THE VERBS OF MOTION	
Czasowniki ruchu w połączeniu z poszczególnymi przedrostkami: do-, nad(e)-, ob(e)-, od(e)-, po-, pod(e)-, prze-, przy-, roz(e)-, u-, w(e)-, wy-, za-, z(e)-	97
Verbs of motion with the prefixes:	
do-, nad(e)-, ob(e)-, od(e)-, po-, pod(e)-, prze-, przy-, roz(e)-, u-, w(e)-, wy-, za-, z(e)-	
Ćwiczenia sprawdzające	
Review exercises	
iść – chodzić	155
jechać – jeździć	157
nieść – nosić	159
wieźć – wozić	161
płynąć – pływać	162
lecieć – latać	164
biec – biegać	165
Ćwiczenia sprawdzające	167
Review exercises	
Ćwiczenia sprawdzające – znaczenia frazeologiczne	169
Review exercises – phraseological meanings	
Tryb rozkazujący i warunkowy	171
The imperative and the conditional mood	
ASPEKT	175
ASPECT	
Antonimy	180
Antonyms	
Rzeczowniki odczasownikowe od czasowników ruchu bez przedrostków i z przedrostkami: do-, na-, ob(e)-, od(e)-, pod(e)-, prze-, przy-, w(e)-, wy-, za-, z(e)-	182
Verbal nouns derived from the verbs of motion with and without the prefixes do-, na-, ob(e)-, od(e)-, pod(e)-, prze-, przy-, w(e)-, wy-, za-, z(e)-	
Ćwiczenia sprawdzające	199
Review exercises	
Rozwiązania ćwiczeń	201
Answer key	
Bibliografia	229
Bibliography	

Wstęp

Czasowniki ruchu w nauczaniu języka polskiego jako obcego stanowią duże wyzwanie metodyczne dla uczących, bo z jednej strony są bardzo trudne (o czym m.in. mogą świadczyć błędy współczesnych Polaków, np. szłem, poszłem itp.), z drugiej należą jednak do kanonu leksykalnego i gramatycznego, a jako takie powinny znaleźć się w programie nauczania dla początkujących. W niniejszym podręczniku wybrano te czasowniki ruchu, które są najczęściej używane. Ze względu na wspomniane wyżej problemy metodyczne proponuje się ćwiczenia o różnym stopniu trudności. Większość przeznaczona jest jednak dla osób o średniej i zaawansowanej znajomości języka polskiego, choć ćwiczenia w pierwszej części podręcznika mogą zostać wykorzystane w programie dla początkujących. Są to z reguły ćwiczenia gramatyczne, dotyczące połączeń czasowników ruchu z przyimkami i łączącymi się z nimi rzeczownikami. Dla ułatwienia, przed każdą partią ćwiczeń podano krótkie komentarze i schematy użycia z podstawowymi przyimkami, łącznie z podaniem końcówek przypadków użytych w ćwiczeniach. Do tego samego celu służy tabela zbiorcza przyimków i przypadków oraz wzory odmiany we wszystkich czasach.

W dalszej partii podręcznika skoncentrowano się na ćwiczeniach czasowników według funkcji semantycznej poszczególnych przedrostków. Uwzględnione w podręczniku przedrostki czasowników nie obejmują wszystkich znaczeń słownikowych, ale tylko te, które dotyczą podstawowych konotacji związanych z ruchem. Np. z pięciu znaczeń przedrostka **pod-** wybrano tylko dwa: 'zbliżanie się do czegoś', 'ruch z dołu do góry'. Zasada ta nie dotyczy jednak użyć frazeologicznych i rzeczowników odczasownikowych, gdzie kryterium stanowiło nie znaczenie przedrostka, ale częstotliwość użycia danego zwrotu czy rzeczownika. Nie są one także tłumaczone na język angielski (w przeciwieństwie do znaczeń konkretnych), bo nie wszystkie mają swoje odpowiedniki w tym języku.

Po każdej partii ćwiczeń stanowiącej jakąś całość tematyczną są ćwiczenia sprawdzające, które mogą pomóc w sprawdzeniu opanowania danego materiału, co jest szczególnie ważne przy samodzielnym korzystaniu z podręcznika. Do tego samego celu służą także rozwiązania znajdujące się na końcu książki.

W ostatniej części podręcznika znajdują się ćwiczenia z najczęściej używanymi rzeczownikami odsłownymi utworzonymi od czasowników ruchu, a także ćwiczenia trybu rozkazującego, warunkowego i aspektu.

Introduction

In teaching Polish as a foreign language, verbs of motion constitute a considerable methodological challenge for instructors, as on the one hand they are very difficult (which is testified by errors made by contemporary Polish native speakers, e.g. *szłem*, *poszłem*, etc.) and on the other hand they belong to the lexical and grammatical canon, and as such they should be included in a program of teaching for beginners. This handbook presents a selection of the most commonly used verbs of motion. Due to the methodological problems mentioned above I propose exercises at different levels of difficulty. Most of them, however, are designed for learners with intermediate or advanced knowledge of Polish, but the exercises from the first part of the textbook may be used in courses for beginners. They are in most cases grammatical exercises in collocations of the verbs of motion with prepositions and nouns. For the sake of simplicity, each portion of exercises is preceded by brief comments and paradigms of usage with the most common prepositions, along with case endings used in the exercises. Additionally, a table summary of prepositions and cases, as well as inflection paradigms in all tenses, are included for reference.

The next part of the textbook focuses on exercises presenting verbs according to the semantic function of the particular prefixes. The presentation of prefixes in this textbook does not include all their lexical meanings, but only those which pertain to basic connotations of motion. For example, out of the five meanings of the prefix **pod-**, only two were selected: “approaching something”, and “downward motion”. This does not apply to the phraseological uses and verbal nouns, where the only criterion was not the meaning of the prefix, but rather frequency of usage of a given phrase or noun. They are not translated into English (in contrast to particular meanings), as not all of them have equivalents in it.

Each portion of exercises which forms a separate unit is followed by review exercises, designed to test the level of mastering the material, which is particularly important for self-study. The answer key at the end of the textbook serves the same purpose.

The last part of the book contains exercises with the most commonly used verbal nouns derived from the verbs of motion, and the exercises in the imperative mood, the conditional mood and aspect.

Specyfika czasowników ruchu

The specific character of the verbs of motion

Większość polskich czasowników posiada tylko jedną formę niedokonaną, która jest używana najczęściej w dwóch znaczeniach:

Most Polish verbs have only one imperfective form, which is used mostly in two meanings:

1. do nazywania czynności aktualnie trwającej w określonym czasie / for naming actions taking place at a definite time

e.g. Co teraz robi Adam? **Czyta.** / What is Adam doing now? **He is reading**

Kiedy przyszedłem do domu, on **czytał.** / When I came home, **he was reading**

Co on będzie robił wieczorem? **Będzie czytał** // **czytać.** / What will he be doing at night? **He will be reading**

2. do nazywania czynności bez odniesienia do określonego czasu, czy aktualności jej wykonywania, a więc takiej, która może być czynnością zwyczajową, powtarzającą się lub potencjalną / for naming actions without reference to a definite time, or determining their temporal character i.e. the ones which may be customary, repetitive actions, or potential actions

e.g. Adam dużo **czyta.** / Adam **reads** a lot

On dużo **czytał.** / He **used to read** a lot

On **czyta** po polsku. / He **can read** Polish

Czasowniki ruchu różnią się od innych tym, że zamiast jednej formy niedokonanej dla obu wyżej podanych znaczeń, mają dla każdego z nich osobną formę.

Verbs of motion differ from other verbs because instead of one imperfective form for both these meanings, they have a separate form for each of them.

I	II
ruch określony (ukierunkowany), aktualnie wykonywany w jakimś konkretnym czasie / definite (directional) movement, performed at a concrete time	ruch nieokreślony (nieukierunkowany), bez odniesienia do aktualności wykonywania i trwania, a więc ruch będący czynnością zwyczajową, powtarzającą się lub potencjalną / indefinite (non-directional) movement without any reference to the temporal character of performance or duration, thus the customary, repetitive or potential movement
<i>iść</i> <i>jechać</i> <i>biec</i> <i>lecieć</i> <i>płynąć</i> <i>nieść</i> <i>wieźć</i>	<i>chodzić</i> <i>jeździć</i> <i>biegać</i> <i>latać</i> <i>pływać</i> <i>nosić</i> <i>wozić</i>

Wymienione formy nie zamykają pełnej listy czasowników ruchu w języku polskim. Co do ich liczby językoznawcy nie są zgodni, bo w opracowaniach naukowych wymienia się ich od 12 do 18. Według *Strukturalnego słownika aspektowego czasowników polskich* W. Cockiewicza i A. Matlak (patrz bibliografia) oprócz wyżej wymienionych należą do nich:

These verbs are not a complete list of verbs of motion in Polish. Linguists disagree as to their number, which varies in specialist literature from 12 to 18. *A Structural Aspect Dictionary of Polish Verbs* by W Cockiewicz and A. Matlak (see bibliography) also enumerates the following verbs:

brnąć – brodzić; ciągnąć (się) – ciągać (się); leżeć – łażyć; pełznąć – pełzać; sunąć – suwać; toczyć (się) – taczać (się); wieść – wodzić; wlec (się) – włóczyć (się)

Z uwagi na rzadkość ich użycia nie uwzględnia się ich w tym podręczniku.

They are rarely used and for this reason they are not discussed in this textbook.

Uwaga: Czasowniki **nieść** // **nosić**; **wieźć** // **wozić** są oczywiście czasownikami tranzytywnymi, ściśle jednak związanymi z ruchem i posiadającymi te same cechy formalne.

Note: The verbs **nieść** // **nosić** and **wieźć** // **wozić** are of course transitive; yet, they are strictly tied to motion and they possess the same formal characteristics.

Inną cechą charakterystyczną polskich czasowników ruchu jest różnica leksykalna między czasownikami **iść**, **chodzić** razem z pochodnymi: **przyjść** – **przychodzić**, **wejść** – **wchodzić**, **dojść** – **dochodzić** *itd.*, których używa się na określenie ruchu pieszego, a czasownikami **jechać**, **jeździć** z formami pochodnymi: **przyjechać** – **przyjeżdżać**, **wjechać** – **wjeżdżać**, **dojechać** – **dojeżdżać** *itd.*, na oznaczenie ruchu przy użyciu jakiegoś środka lokomocji – pociągu, autobusu, samochodu, konia *itp.*

Another feature of Polish verbs of motion is a lexical difference between the verbs **iść** and **chodzić**, together with their derivatives: **przyjść** – **przychodzić**, **wejść** – **wchodzić**, **dojść** – **dochodzić**, *etc.*, which are used for describing movement on foot, and the verbs **jechać** and **jeździć** with their derivatives **przyjechać** – **przyjeżdżać**, **wjechać** – **wjeżdżać**, **dojechać** – **dojeżdżać**, *etc.*, which are used for describing movement by a means of transportation – a train, bus, car, horse, *etc.*

Czasowniki **iść** – **pójść**, **chodzić**; **jechać** – **pojechać**, **jeździć** tłumaczone są na język angielski ‘**to go**’, niezależnie od tego, czy określają ruch ukierunkowany czy nieukierunkowany, pieszy czy przy użyciu jakiegoś środka lokomocji. Wszystkie pochodne od nich czasowniki przedrostkowe (oprócz perfektywnych form od **iść** i **jechać** – **pójść**, **pojechać**) mają w języku polskim wyspecjalizowane znaczenia, podobnie jak w języku angielskim.

The verbs **iść** – **pójść**, **chodzić**; **jechać** – **pojechać**, **jeździć** are translated into English as ‘**to go**’, whether they define directional or non-directional movement, on foot, or by a means of transportation. In Polish, all prefix verbs (apart from perfective forms of **iść**, **jechać** – **pójść**, **pojechać**) have special meanings, just as in English.

wejść – **wchodzić** – ‘*ruch do środka*’ / “*inward movement*” **to enter: go, come, walk in/into;**

wyjść – **wychodzić** – ‘*ruch na zewnątrz*’ / “*outward movement*” **to leave, exit: go, come, walk away (out).**

Podobnie jest w przypadku innych czasowników ruchu, np. polskim: *biec* – *biegać* odpowiada angielskie: *to run, rush, dash*, natomiast pochodnym od nich: *obiec* – *obiegać* ‘*ruch okrężny*’ – *to skirt, circulate, orbit; run, rush, dash around*.

Other verbs of motion are similar in this respect, e.g. Polish *biec* – *biegać* are equivalent to English *run, rush, dash*, and their derivatives *obiec* – *obiegać* (denoting circular motion) to *skirt, circulate, orbit; run, rush, dash around*.

Wymienione na początku pary czasowników: *ić* – *chodzić*; *jechać* – *jeździć* itd. jako czasowniki niedokonane mają formy wszystkich 3 czasów: teraźniejszego, przeszłego i przyszłego, z pewnym jednak wyjątkiem. Otóż zwyczajowo nie używa się form czasu przyszłego od czasowników: *ić, jechać* – *będę iść, będę jechać*. Zamiast nich używa się form od czasowników dokonanych: *pójść, pojechać* – *pójde, pojade* itd. O wiele częściej używa się także form czasu przeszłego od czasowników dokonanych: *pójść, pojechać* – *poszedłem, pojechałem* itd. (angielskie: ‘*I went, I’ve gone, I had gone*’) niż od niedokonanych: *ić, jechać* – *szedłem, jechałem* (‘*I was going*’), ponieważ tych ostatnich używa się najczęściej w połączeniu z inną czynnością wykonywaną albo skończoną w tym samym czasie.

The pairs of verbs *ić* – *chodzić* and *jechać* – *jeździć*, etc. as imperfective verbs have forms of all three tenses: present, past and future. There is an exception, however. Customarily, future forms of the verbs *ić* and *jechać* – *będę iść, będę jechać*, are not used. Instead, relevant forms of the perfective verbs are applied: *pójść, pojechać* – *pójde, pojade*. Also, past tense forms of the perfective verbs are used much more frequently *pójść, pojechać* – *poszedłem, pojechałem* etc. (English: ‘*I went, I’ve gone, I had gone*’), rather than their imperfective counterparts *ić, jechać* – *szedłem, jechałem* (‘*I was going*’), because the latter are most often used in conjunction with another action being performed or completed at the same time.

E.g. Kiedy szedłem do szkoły, myślałem o egzaminie. Kiedy szedłem do szkoły, spotkałem kolegę. Kiedy jechaliśmy pociągiem, podziwialiśmy krajobraz.

Poza tym form czasu teraźniejszego od czasowników *ić, chodzić* i przyszłego od *pójść, pojechać* podobnie jak w języku angielskim można używać wymiennie.

Besides, the present tense forms of the verbs *ić, chodzić* and the future forms of the verbs *pójść, pojechać* may be used interchangeably, as in English.

E.g. Jutro idę // jadę na uniwersytet. / *Tomorrow I'm going to the university.*

Jutro pójdę // pojadę na uniwersytet. / *Tomorrow I shall go to the university.*

Jest to jednak niemożliwe w sytuacji, kiedy ruch następuje:

/ *It is, however, impossible if the motion:*

1) po innej skończonej czynności, / *follows another completed action*

e.g. Napiszę list i pójdę na pocztę. Jak skończę pisać list, pojedziemy do centrum

2) w zdaniach podrzędnych, w których używa się czasu przyszłego po spójnikach: *kiedy, jeżeli* / *appears in subordinate clauses in which future tense follows the conjunctions kiedy and jeżeli,*

e.g. Kiedy ty będziesz spał, ja pójdę do babci. Nie wiem, kiedy pojedziemy do babci. Jeżeli jutro będzie ładna pogoda, pojedziemy na wycieczkę.

Problemy opozycji:
aspekt – ruch ukierunkowany / nieukierunkowany
i semantyka czasowników: iść, chodzić – pójść

Problems of the opposition
between aspect and directional / non-directional movement
Semantics of the verbs iść, chodzić – pójść

Podstawowym znaczeniem tych czasowników jest *‘przemieszczać się, przenosić się z miejsca na miejsce piechotą’*, i w tym znaczeniu łączą się najczęściej z przyimkami: **do, na, w, nad, po** (istnieje dużo innych możliwości połączeń) i oznaczają ruch ukierunkowany, zgodny ze znaczeniem przyimka (patrz tabela zbiorcza na s. 72–73). W ćwiczeniach używa się następujących znaczeń słownikowych czasowników: **iść – chodzić; pójść**

The primary meaning of these verbs is “*move from place to place on foot*” and in this meaning they most often combine with the prepositions **do, na, w, nad, and po** (there are many other possible combinations) and they refer to directional movement, according to the meaning of a given preposition (see the summary chart – p. 72–73). In the exercises the following dictionary meanings of the verbs **iść – chodzić; pójść** are used:

1. *sposób wykonywania czynności chodzenia, / the way of walking*
e.g. iść / chodzić powoli, szybko, dostojnie...
2. *ruch mechanizmów, maszyn, fabryk ..., / motion of mechanisms, machines, manufacturing plants ...*
e.g. zegar idzie / chodzi dobrze, winda nie chodzi
3. *ruch środków lokomocji (obocznie z innymi czasownikami: np. jeździć, pływać, latać) / movement of means of transportation (interchangeably with other verbs),*
e.g. tramwaje chodzą
4. *być ubranym, obutym w coś, mieć na sobie jakieś ubranie / to wear clothes, shoes, etc.,*
e.g. chodzić w czapce, kurtce, szpilkach
5. *coś się jakoś odbywa, / something is happening in some way*
e.g. nauka szła mu łatwo, idzie mu dobrze na studiach
6. *być w obiegu, krążyć / to be in circulation,*
e.g. plotki, wieści chodzą po mieście

Należy zwrócić jeszcze uwagę na fakt, że ruch wyrażony czasownikami ukierunkowanymi rozumiany jest jako jeden, całościowy (między początkiem i końcem) ruch w określonym kierunku, np. Jan idzie na

basen, natomiast ruch nieukierunkowany może być rozumiany jako ruch, który ma: 1. jeden, powtarzający się tam i z powrotem cel, np. Jan chodzi na basen; 2. powtarzający się ruch o różnych celach, np. Jan chodzi na kryte lub otwarte baseny; 3. powtarzający się ruch, w którym cel nie jest w ogóle istotny, np. Jan już sam chodzi na basen. We wszystkich tych znaczeniach wspólne jest powtarzanie i wielokierunkowość ruchu.

It should be noted that the motion expressed by directional verbs is understood as one complete movement (between the beginning and the end) in a particular direction, e.g. Jan idzie na basen, while non-directional movement may be understood as movement which has 1. one goal repeating back and forth, e.g. Jan chodzi na basen; 2. repeated movement with diversified goals, e.g. Jan chodzi na kryte lub otwarte baseny; 3. repeated movement in which the goal is not important at all, e.g. Jan już sam chodzi na basen. All these meanings have in common repetitiveness and multidirectional character of movement.

Problem opozycji ruch **ukierunkowany (zeterminowany)** // **nieukierunkowany (niezeterminowany)** do aspektu **dokonany** // **niedokonany** jest w literaturze przedmiotu dyskutowany od lat. W tym podręczniku przyjmuje się podejście tradycyjne: czasowniki ukierunkowane mają swój odpowiednik dokonany: **iść – pójść**, natomiast nieukierunkowane nie: **chodzić** – $\emptyset$, pamiętając jednocześnie, że w nowszej literaturze przedmiotu przyjmuje się, że i te nieukierunkowane także mają swojego partnera aspektowego, ale delimitatywnego lub determinatywnego. W podręczniku nie omawia się form z przyrostkiem **po-** o znaczeniu delimitatywnym: **podochodzić, podolatywać, poopływać**,... Uwzględnia się jednak znaczenie determinatywne: **pochodzić**.

The problem of the opposition **directional (determinate)** vs. **non-directional (non-determinate)** to the aspect opposition **perfective** vs. **imperfective** has long been discussed in linguistics. This textbook adopts the traditional approach: directional verbs have their perfective counterpart **iść – pójść**, and non-directional verbs do not: **chodzić** – $\emptyset$. It should be noted, however, that in more recent papers it is assumed that the non-directional verbs also have their aspect counterpart, but it is delimitative or determinative. This textbook does not discuss forms with the prefix **po-** with delimitative meanings: **podochodzić, podolatywać, poopływać**,... Yet it does include the determinative meaning: **pochodzić**.

Odmiana czasowników:
iść, chodzić; jechać, jeździć
Inflection of the verbs
iść, chodzić; jechać, jeździć

CZAS TERAŻNIEJSZY			
idę	idziemy	chodzę	chodzimy
idziesz	idziecie	chodzisz	chodzicie
idzie	idą	chodzi	chodzą
jadę	jedziemy	jeżdżę	jeździmy
jedziesz	jedziecie	jeździsz	jeździcie
jedzie	jadą	jeździ	jeżdżą

CZAS PRZESZŁY			
szedłem, szłam, -	szliśmy, szłyśmy	chodziłem, -am, -	chodziliśmy, -łyśmy
szedłeś, szłaś, -	szliście, szłyście	chodziłeś, -aś, -	chodziliście, -łyście
szedł, szła, szło	szli, szły	chodził, -a, -o	chodzili, -ły
jechałem, -am, -	jechaliśmy, -łyśmy	jeździłem, -am, -	jeździliśmy, -łyśmy
jechałeś, -aś, -	jechaliście, -łyście	jeździłeś, -aś, -	jeździliście, -łyście
jechał, -a, -o	jechali, -ły	jeździł, -a, -o	jeździli, -ły

CZAS PRZYSZŁY			
<i>pójdę</i>	<i>pójdziemy</i>	będę	} chodzić / chodzą } /chodził /chodziła /chodziło } będą /chodzą
<i>pójdiesz</i>	<i>pójdziecie</i>	będziesz	
<i>pójdzie</i>	<i>pójdą</i>	będzie	
<i>pojadę</i>	<i>pojedziemy</i>	będę	} jeździć / jeżdżą } / jeździł / jeździła / jeździło } będą / jeżdżą
<i>pojedziesz</i>	<i>pojedziecie</i>	będziesz	
<i>pojedzie</i>	<i>pojadą</i>	będzie	

Ćwiczenia wdrażające Drilling exercises

1

W miejsce kropek wstaw odpowiednią formę czasownika **chodzić** w czasie teraźniejszym./ Fill in the blanks with the appropriate present tense forms of the verb **chodzić**.

Wzór / Example:

A. Czy ten chłopiec ...**chodzi**... już do szkoły?

B. Ten zegarek źle ...**chodzi**... .

A.

1. Popatrz, to dziecko nie ma jeszcze roku, a już!
2. My nie mamy auta i wszędzie pieszo.
3. Lubię po Starym Mieście.
4. Kiedyś bywaliśmy często w teatrze, ale teraz tylko raz na miesiąc.
5. Mam już dorosłe dzieci. Jeden syn do liceum, a dwaj starsi już na uniwersytet.
6. Dziecko ma chory kręgosłup i codziennie na gimnastykę.
7. Rano mamy zajęcia, a po południu do biblioteki.
8. My nie gotujemy obiadów w domu, tylko do restauracji.
9. Jak często (wy) do dentysty?
10. Oni często jesienią po górach.
11. Kiedy nad czymś intensywnie myślę, to zwykle po pokoju.
12. Oni rzadko do filharmonii.
13. Kiedy byłem młodszy, chodziłem po górach, teraz na zakupy.
14. My zawsze w niedzielę na ciastka do cukierni.

B.

1. Muszę dać do naprawy ten stary zegar, bo nie już od lat.
2. Czy Andrzej jeszcze z Anią, bo ostatnio widuję go z Agatą?
3. Nie o to, żebyś mnie nie krytykował, ale żebyś to robił w dobrym stylu.
4. Nie rozumiem, o co ci , bo ciągle masz mi wszystko za złe.
5. Koty zwykle własnymi drogami.
6. Przed naprawą samochód chodził bardzo głośno, teraz cicho.
7. Od pewnego czasu plotki, że się żenisz!

8. *Ona zwykle ekstrawagancko ubrana.*
9. *Zauważyłeś, jak oni dziwnie ?*
10. *Z kim ona teraz ?*

2

W miejsce kropek wstaw odpowiednią formę czasownika **iść** w czasie teraźniejszym. / **Fill in the blanks with the appropriate present tense forms of the verb iść.**

Wzór / **Example:**

A. Teraz **...idę...** do sklepu, a potem z tobą porozmawiam.

B. *Niestety, w pracy nie **...idzie...** mi najlepiej.*

A.

1. Z kim dzisiaj (wy) do teatru?
2. Popatrz, on w naszym kierunku.
3. Czy (ty) na spotkanie z politykami?
4. Oni zwykle chodzą razem do kina, ale dzisiaj osobno.
5. Kiedy do pracy, to zawsze spotykam mojego sąsiada.
6. Jak długo (ty) z twojego domu do rynku?
7. Kiedy (ja) przez park, to odpoczywam.
8. Czy one z nami na dyskotekę?
9. Dzisiaj (my) na kolację do znajomych.
10. Czy ona zaraz do domu?
11. Nauczycielka z przodu, a dzieci za nią.
12. Starsza pani bardzo ostrożnie, bo boi się upaść.
13. (ja) do łazienki umyć ręce.
14. (my) z dzieckiem do lekarza.

B.

1. *Kiedy kroję cebulę, mi łzy z oczu.*
2. *Ona na studia po maturze.*
3. *Chyba będziemy musieli zamknąć sklep, bo interesy coraz gorzej.*

4. *Niestety, skończyła się dobra pogoda i deszcze.*
5. *Produkcja nowego modelu samochodu całą parą.*
6. *Nie mogę więcej pić, bo czuję, że ten alkohol
mi do głowy.*
7. *Ta droga przez las.*
8. *Niestety, pieniądze jak woda!*
9. *Lata , trzeba pomyśleć o emeryturze.*
10. *Jak ci w nowej pracy?*
11. *Kiedy (ja) wcześniej spać, budzę się wypoczęty
i wyspany.*

3

W miejsce kropek wstaw odpowiednią formę czasownika **iść** w czasie przeszłym. / **Fill in the blanks with the appropriate past tense forms of the verb iść.**

Wzór / **Example:**

A. Widziałem Marka, kiedy **...szedł...** na spacer ze swoją dziewczyną.

B. Kiedy Marek **...szedł...** do wojska, to ty **miałeś dopiero pięć lat!**

A.

1. My przodem, a oni. za nami.
2. Wojsko. czwórkami.
3. Pies spokojnie przy nodze pana.
4. (ja, r. męski) na zajęcia i myślałem
o teście.
5. (ja, r. żeński) ze swoim chłopakiem
pod rękę.
6. Kiedy do domu, spotkaliśmy po drodze
swoje koleżanki.
7. On bardzo szybko, a ona za
nim wyraźnie zmęczona.
8. Współmieszkanki na dyskotekę do klubu.
9. Rodzice na obiad do babci i spotkaliśmy
się po drodze.
10. Ewo, czy kiedy do biblioteki, nie spotkałaś
po drodze Anny?

11. Marku, widziałem cię przez okno, kiedy
na stadion.
12. Znajomi zmęczeni po całodziennnej pracy.
13. Ewa do domu i myślała o niezdanym egzaminie.
14. Zbyszek, czy kiedyś tą drogą?
15. Marta i Ewa na spacer z psem.
16. Chłopcy, czy drogą przez park czy przez most?
17. Władek z Piotrem na mecz hokejowy.
18. Mimo deszczu dzieci grać w piłkę.

B.

1. *Z zachodu na wschód* *deszczowe chmury*.
2. *Czy pamiętasz, kiedy* *ten western w telewizji?*
3. *Interesy* *ostatnio zupełnie nieźle*.
4. *Przed miesiącem listy* *bardzo długo*.
5. *Dzieci* *gęsiego*.
6. *Ten film* *ostatnio w krakowskich kinach*.
7. *Kiedy był dzieckiem, nauka* *mu bardzo ciężko*.
8. *Nauka w szkole nie* *zbyt dobrze najmłodszemu synowi*.
9. *Nie zrozumiałeś mnie, a* *mi o to, żeby nie popełnić tych samych błędów*.
10. *Wczoraj miałem szczęście, bo* *mi karta!*

4

W miejsce kropek wstaw odpowiednią formę czasownika **pójść** w czasie przyszłym./ **Fill in the blanks with the appropriate future tense forms of the verb pójść.**

Wzór / **Example:**

Jutro (my) ...**pójdziemy**... na węgry.

1. Czy (wy) z nami do teatru?
2. Na którą godzinę (ty) dzisiaj do kina?
3. Marek jest chory i powiedział, że do lekarza.
4. Ja chyba też do lekarza, bo czuję się nie najlepiej.
5. To dziecko w przyszłym roku już do szkoły.
6. Zaczekaj na Ewę, bo ona z tobą.
7. Czy twoi rodzice na wywiadówkę do szkoły?
8. Czy (wy) potem na zakupy?